

the meeting with the other staff and brainstorm some ideas for how the hotel can offer better customer service and guarantee customer satisfaction. Discuss the suggested ideas and choose the best ones. У цьому випадку важливо не тільки скласти свій алгоритм дій, а й знати думку своїх опонентів, вміння переконати в правильності ваших дій, а якщо необхідно, то запропонувати співрозмовнику своє рішення проблеми.

Таким чином, використовуючи дані методи стає можливим допомогти студентам розвивати професійні навички майбутніх фахівців, вчитися відстоювати точку зору, обговорювати і приходити до консенсусу, використовувати введenu лексику, розвивати комунікативну компетентність.

Список використаних джерел:

1. Ананьева, Е.Е., Алексеев, В.Е., Еубенков, С.Ю. (1991) *Методические рекомендации по организации учебно-технических и деловых игр*. Москва: Просвещение.
2. Платов, В.Я. (1991) *Деловые игры: разработка, организация и проведение*. Москва: Профиздат.
3. Полат, Е.С. (2008) *Новые педагогические и информационные технологии в системе образования*. Москва: Академия.
4. Сидорова, А.А. (2016) *Кейс-метод и подкасты в преподавании английского языка студентам экономистам. Донецкие чтения 2016. Образование, наука и вызовы современности: материалы I Международной науч. конф.* (Т. 5, с. 203-206). 16-18 мая, 2016, Донецк, Ростов-на-Дону: ЮФУ.
5. Щербань, П.М. (1993) *Навчально-педагогічні ігри*. Київ: Вища школа.

DOI 10.36074/13.03.2020.v2.33

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК БАЗОВА КОМПЕТЕНЦІЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Семеняко Юлія Борисівна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти
Бердянський державний педагогічний університет

УКРАЇНА

Базовий компонент дошкільної освіти України засвідчує необхідність переходу в напрямки компетентнісного підходу, який змінює акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площині формування й розвитку у дітей здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання у різних ситуаціях. Для досягнення такої мети освітній процес має бути спрямованим на розвиток у дітей критичного мислення. Відтак, вміння аналізувати отриману інформацію, перевіряти й переосмислювати її, самостійно приймати рішення, мислити гнучко і неупереджено, визначено одним із пріоритетних напрямів державної політики у розвитку дошкільної освіти.

Проблемі розвитку критичного мислення приділено значну увагу в дослідженнях таких видатних учених, як Б. Блум, Д. Брунер, Дж. Дьюї, В. Давидов, М. Поддяков, Н. Тализіна та ін.. Аспекти розвитку критичного мислення висвітлено у працях українських науковців І. Баранова, І. Бондарук, О. Пометун, І. Сущенко, С. Терна й інших, проте бракує наукових досліджень щодо розвитку критичного мислення дітей дошкільного віку, адже дошкільна ланка освіти є фундаментом його формування, що й зумовлює актуальність наукової розвідки.

З'ясуємо зміст поняття «критичне мислення». У «Великому тлумачному словнику» поняття «критичне мислення» відсутнє, однак слово «критичний» має такі дефініції: «1. Стосовно до критики – який ґрунтується на науковій перевірці правдивості, правильності чого-небудь; здатний виявляти й оцінювати позитивне та негативне в кому-небудь або чому-небудь». Слово «мислення» обґрунтовано в словнику як міркування, зіставлення явищ об'єктивної дійсності з відповідними висновками (Бусел, 2001, с. 263).

Дослідниця О. Пометун (2010) доводить, що критичне мислення є здатністю людини усвідомлювати власну позицію з того чи іншого питання, вміння знаходити нові ідеї, аналізувати події і оцінювати їх, приймати ретельно обдумані, зважені рішення стосовно будь-яких думок і дій. Воно спрямоване на опрацювання інформації за допомогою ефективних мисленневих прийомів (аналізу, синтезу, порівняння, поєднання фактів тощо) та її оцінювання щодо джерела, досвіду, спостереження, правильного міркування і зібраних даних. У наукових працях С. Терно (2012), критичне мислення визначено як мислення усвідомлене, самостійне, рефлексивне, цілеспрямоване, обґрунтоване, контрольоване та самоорганізоване. Його складниками науковець вважає схильність до сумнівів, самостійність і гнучкість (пошук нової інформації і прийомів пізнання та діяльності), пошук доказів, перевірку обґрунтованості здобутих знань.

Здійснений нами аналіз наукової літератури дає змогу розуміти під критичним мисленням цілеспрямований процес переосмислення отриманої інформації, спираючись на логічні висновки з відомих фактів, а не на емоції та автоматичний або інтуїтивний стиль мислення. Це дає дитині можливість сприймати, аналізувати, систематизувати, оцінювати її, а також обирати власну позицію, аргументувати власні думки та вчинки.

Сьогодні неможливо уявити життя без масмедіа. Сучасні діти є активними, проте найбільш незахищеними і невідготовленими суб'єктами використання медіапродукції. Виходячи з цього, особливим аспектом роботи в закладах дошкільної освіти є медіаосвіта, яка спрямована на формування у дітей уміння формулювати медійну потребу, шукати, відбирати, оцінювати і пояснювати підсумки пошуку, представляти їх у вигляді нового медійного продукту і /або своєї точки зору. Тобто, це уміння інтерпретувати медіатексти («декодувати» повідомлення, критично оцінювати їх, усвідомлювати наслідки впливу на психіку), робити відповідні висновки, формулювати смислові результати медійного пошуку, обґрунтовувати своє ставлення до вибору й оцінки медіаінформації (Немирич, 2011, с. 53).

Досліджено, що дітям старшого дошкільного віку доступні такі мисленнєві операції, як вміння здобувати знання, просуватися від конкретного до

абстрактного, робити умовиводи, порівнювати. Зазначені якості, а також пластичність сприйняття є основою для формування критичного мислення. Ефективність роботи з формування критичного мислення дітей залежить від умінь вихователя зацікавлювати дітей та створювати проблемні ситуації на заняттях, активно залучати їх до парної і групової роботи. Для цього доречно використовувати методичні прийоми, які роблять освітній процес більш творчим та інтерактивним, стимулюють розвиток умінь виділяти головне, висловлювати й аргументувати власні думки.

У своєму дослідженні ми використовували різні прийоми формування у дітей основ критичного мислення, як-от: асоціативний куц, гронування, читання з передбаченням, метод «прес», порушена послідовність, взаємні питання, сенкан та інші. У різних видах діяльності вихователь заохочував дітей до бесіди, дискусії за допомогою вправи «Цікаве запитання». Наприклад: «Як може медіапродукція впливати на наше життя?», «У чому привабливість медіапродукції?», «Які ви знаєте можливості використання медіапродукції?», «Яка медіапродукція потрібна людям?», «Як медіапродукція може змінити наше життя?», «Чим можна замінити медіапродукцію?» тощо. Діти засвоювали, що різна за видами та жанрами медіапродукція впливає на життя людей: дає знання; вчить; виховує; допомагає збагатити досвід; розважає, смішить тощо.

Цікавою для вихованців була гра «Пізнавальна абетка», мета якої полягала у розвитку вміння дітей розпізнавати й самостійно аналізувати побачену й почуту інформацію з масмедіа та адекватно на неї реагувати. Вихователь розповідав дітям про те, що мультиплікаційні фільми, телепередачі ми дивимося по телевізору, цікаві казки, оповідки слухаємо по радіо, з газет та журналів дізнаємось цікаві відомості тощо. Все, що перелічено (телевізор, радіо, преса) називається засобами масової інформації. Після цього дітям пропонувалися різні види завдань, зокрема:

- доберіть і розмістіть картинки з зображенням засобів масової інформації та розкажіть, що ви знаєте про них;
- розмістіть картинку з зображенням телевізора. Назвіть, які ваші улюблені телепередачі? Що цікавого ви з них дізнаєтесь? Назвіть телеперсонажів, на яких ви хочете бути схожими і чому? Розмістіть зображення телеперсонажів у дві колонки «Добрий товариш» і «Злий товариш» та розкажіть чому віднесли до обраної колонки;
- розмістіть картинку з зображенням радіо. Назвіть, у кого вдома є радіо, чи подобається вам його слухати? Які передачі ви слухаєте? Що цікавого ви з них дізнаєтесь? Чим радіо відрізняється від телевізора?;
- розмістіть картинку з зображенням журналу. Що ви знаєте про журнал? Які журнали ви любите читати? Чого вони навчають? Що ви можете дізнатися з журналу? Чи знаєте з чого складається журнал? Розкажіть, які журнали ви зазвичай купуєте з батьками та поясніть свій вибір.

У грі «Доведи» вчили дітей аргументувати свою думку щодо використання медіапродукції. Вихователь нагадував, що аргумент – це твердження, за допомогою якого людина обґрунтовує певну думку з метою переконати когось іншого. Щоб правильно аргументувати треба обов'язково звертати увагу на три складові: теза – докази – висновок. Наприклад: теза (що?) «Дивитися

мультфільми корисно» – докази (чому?) «У мультфільмах є повчальна інформація» – висновок (що тепер?) «Мультфільми навчають як бути хорошою людиною».

З метою формування вмінь зв'язно висловлюватися, розгорнуто відповідати на запитання вихованцям було запропоновано вправу «Куб кидай – відповідай». Кожен гравець відповідно до завдання (медіагерой, передача, технічний засіб тощо) відповідав на запитання, що зображені на гранях кубики. Наприклад: опиши (Який за кольором, розміром, формою?), порівняй (На що це схоже? Від чого відрізняється?), встанови асоціації (Про що змушує подумати? Що спадає на думку?), проаналізуй (Скажи, яким чином це зроблено? З чого складається?), розкажи про застосування (Яким чином це можна використати?), вислови своє ставлення (запропонуй аргументи «за» або «проти» цього).

Особливу увагу педагог звертав на розвиток у дітей допитливості і вміння ставити запитання, самостійно дійти до пояснення. Якщо дитина міркувала, але давала невірну відповідь, її не поспішали виправляти і давати правильну відповідь, пропонували подумати ще («А може є інша відповідь? Подумай»). Наприклад, вправа «Добре-погано».

Вихователь: діти, Ви любите дивитися телевізор?

Діти: звичайно це так цікаво.

Вихователь: скажіть, якщо подивитися одну передачу – це буде цікаво?

Діти: якщо хороша передача, то цікаво, але мало.

Вихователь: а три? П'ять? А якщо дивитися телевізор весь день?

Діти: може боліти голова, нічого не запам'ятаєш, не встигнеш погуляти, насняться погані сни тощо.

Вихователь: якщо весь день не дивитися телебачення – це добре чи погано?

Для формування адекватної оцінки поведінки героїв важливий, на думку А. Корепанової (2013, с. 30), процес розуміння, тобто активне відображення явищ у їх зв'язках і відношеннях, що реалізується шляхом аналізу медіаторів. Наведемо приклад послідовності роботи з мультиплікаційним фільмом. Спочатку дітям повідомлялася назва серії та ставилося питання: «Як ви думаєте, про що розповідатиметься в цій серії?». Після перегляду мультфільму педагог задає питання, що стосуються первинного сприйняття змісту: «Чи сподобалася ця історія?», «Хто з героїв мультфільму сподобався?», «Як ви думаєте, чому ця серія саме так називається?», «Хто з Фіксиків став головним героєм цієї історії? Чому ви так вважаєте?», «Як ви думаєте, як часто в житті виникають подібні ситуації?» тощо. Педагог пропонував дітям згадати, з чого почалася ця історія, що відбулося далі. Наступним кроком було створення ситуації проблемного характеру, що включало дитину в близьку їй життєву ситуацію, у вирішенні якої вона приймає безпосередню участь. Пропонувався ряд питань, як-от: «Яка виникла проблема?», «Хто є учасником подій?», «Чому виникли труднощі?», «Які почуття відчують герої?», «Чи було у вас таке в житті?», «Що ви відчували тоді?», «Що може статися, якщо повторювати поведінку героїв у своєму житті?», «Що робити учасникам ситуації, щоб розв'язати проблему?», «Як би ти вчинив на місці героїв?».

Таким чином, формування основ критичного мислення як умови успішної соціалізації дитини в інформаційному суспільстві є необхідним елементом освітньої роботи в закладі дошкільної освіти. У свою чергу це забезпечує перехід від навчання, орієнтованого переважно на запам'ятовування, до навчання, спрямованого на розвиток самостійного свідомого мислення дітей. Розвинене критичне мислення сприяє не лише усвідомленню отриманої інформації, а й самостійному аналізу різних точок зору; допомагає вибирати серед невпинного потоку медіаінформації головне, оцінювати її, аналізувати проблемні ситуації та знаходити їх оптимальне вирішення.

Список використаних джерел:

1. Бусел, В. Т. (Ред.). (2001). *Великий тлумачний словник сучасної української мови* Київ: Перун.
2. Корепанова, М. В., Куниченко, О. В. (2013). Использование воспитательного потенциала мультфильмов в социально-личностном развитии старших дошкольников. *Начальная школа плюс До и После*, 12, 27-31.
3. Немирич, А. А. (2011). Медиаграмотность как результат медиаобразования детей дошкольного возраста. *Медіаосвіта*, 2, 47-55.
4. Пометун, О., Пилипчатина, Л., Сущенко, І. & Баранова, І. (2010). *Основи критичного мислення*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан.
5. Терно, С. О. (2012). *Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії*. Запоріжжя: Запорізький нац. університет.

DOI 10.36074/13.03.2020.v2.34

МЕРЕЖЕВІ ПЕДАГОГІЧНІ СПІЛЬНОТИ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

ORCID ID: 0000-0003-4295-2934

Левченко Фессалоніка Григорівна

канд. пед. наук, доцент,

старший науковий співробітник відділу профільного навчання

Інститут педагогіки НАПН України

УКРАЇНА

Сьогодення вимагає від педагога, що працює в умовах сучасних змін і перетворень в освіті, безперервної самоосвіти, здібності до гнучкого соціально-педагогічного мислення, гуманістичної спрямованості особистості.

Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки «пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти» [1]. Це має досягатися шляхом забезпечення поступової інформатизації системи освіти, спрямованої на задоволення освітніх інформаційних і комунікаційних потреб учасників